

MEMÒRIA ANUAL 2016

**ARXIU DEL PORT
DE TARRAGONA**

Índex

1. ELS FONS DOCUMENTALS

- 1.1 [La digitalització](#)
- 1.2 [Les transferències de documentació](#)
- 1.3 [Els préstecs i les consultes](#)

2. EL FONS D'IMATGES

3. LA BIBLIOTECA I L'HEMEROTECA

4. EL PREMI D'INVESTIGACIÓ

5. LA DIFUSIÓ I LA DIVULGACIÓ

- 5.1 [Articles i textos](#)
- 5.2 [El document del mes és...](#)
- 5.3 [Els dimarts a l'Arxiu](#)
- 5.4 [Canals socials](#)
- 5.5 [Arxiportus. El blog de l'Arxiu del Port de Tarragona](#)
- 5.6 [Dia Internacional dels Arxius](#)

6. LES EXPOSICIONS

7. LES PUBLICACIONS

8. ALTRES ACTIVITATS

- 8.1 [Visita pels espais de la Guerra Civil al Port de Tarragona](#)
- 8.2 [Presentació de les activitats didàctiques de l'Arxiu](#)

9. LES COL·LABORACIONS

10. LES VISITES

11. LA FORMACIÓ DEL PERSONAL

12. PERSONAL EN PRÀCTIQUES

13. L'ARXIU EN XIFRES

14. RECULL DE PREMSA

1. ELS FONS DOCUMENTALS

1.1 La digitalització

Durant l'any 2016 s'han passat a format digital els llibres de Duanes del Fons de la **Junta Protectora de les Obres del Port de Tarragona**, des del 1799 al 1836, una de les sèries documentals més consultades del nostre Arxiu. Concretament són 36 volums en els quals es registren els arbitris o taxes que els vaixells pagaven per entrar al Port de Tarragona a través de les diferents duanes de la demarcació (llavors corregiment) que eren Vilanova, Sitges, el Vendrell, Salou i Cambrils. Es tracta d'una sèrie molt completa en la qual només falta la documentació dels anys de la Guerra del Francès i l'any 1804. Un total de 63 fitxers i 12.000 pàgines, que estan disponibles per a la seva consulta a l'apartat l'[Arxiu digital](#) de la pàgina web del Port de Tarragona. S'ha continuat també en aquest any amb la digitalització dels plànols que acompanyen els projectes antics d'obres per a preservar-los de l'ús i manipulació futures i per a facilitar la seva consulta i reproducció, tasca que es fa conjuntament amb els companys de Delineació i Planimetria de l'Autoritat Portuària. Actualment estan a l'abast a la pàgina web ([Arxiu Digital](#)) els plànols dels primers 90 projectes d'obres, des de l'any 1868 al 1923, i a l'Arxiu, els plànols fins al projecte número 228 de l'any 1945. En aquest any 2016 s'han digitalitzat 544 plànols d'aquests projectes històrics.

1.2 Les transferències de documentació

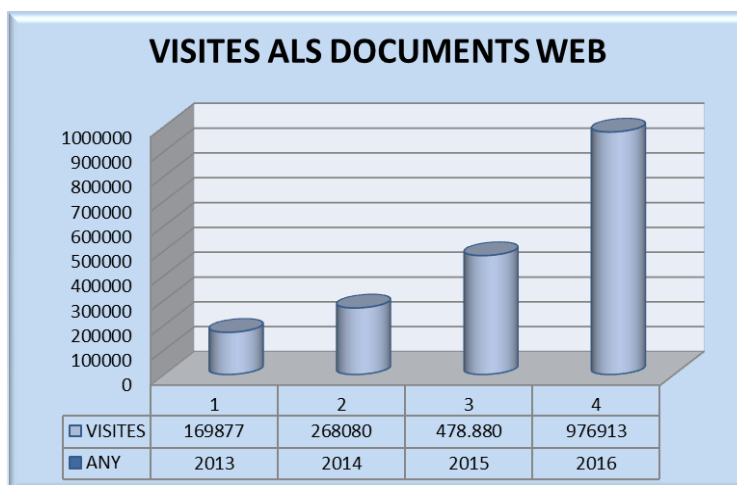
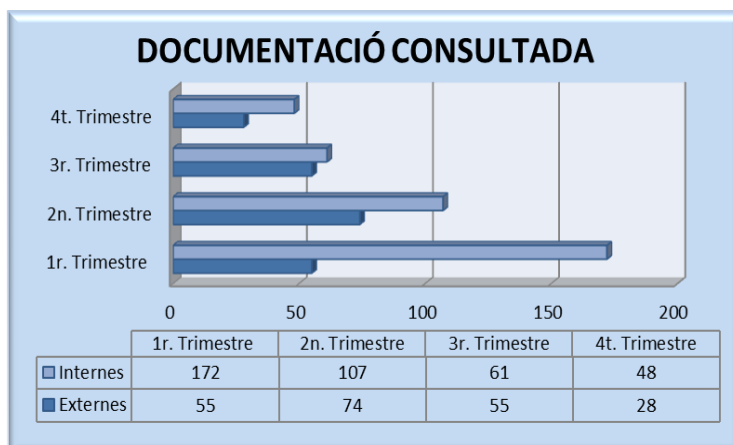
De l'Autoritat Portuària, durant l'any 2016, s'han rebut 2 transferències de documentació administrativa, fet que ha comportat l'ingrés de 128 caixes d'arxiu i 14,72 metres lineals més d'espai ocupat, que en total arriba a la xifra de 2.516,13 metres lineals repartits entre els dipòsits dels edificis del carrer del Mar i de la plaça dels Carros.

Arran d'una auditoria interna, i a conseqüència d'una observació de l'equip d'auditors, es va aplicar una acció correctiva en el procediment de *Transferència de Documentació a l'Arxiu, consultes i préstecs*, integrat dins el Sistema de Gestió de Qualitat de l'Autoritat Portuària de Tarragona.

1.3 Els préstecs i les consultes

En el 2016 el nombre de consultes, tant presencials com no presencials, ha estat de 199, 600 els documents consultats i 1.414 les reproduccions realitzades. Pel que fa als préstecs de documents se n'han fet 365 i 41 de Biblioteca.

A aquestes xifres, però, caldria afegir i considerar les **976.913 visites** als documents digitals publicats a la pàgina web, que acabarien de completar el nombre de consultes i gestions realitzades amb documents dipositats al nostre Arxiu. La tendència actual és aquesta, i el nostre centre no resta aliè al canvi; cada cop les xifres virtuals seran superiors a les presencials, i d'aquí el nostre interès per digitalitzar les sèries documentals més importants i posar-les a l'abast de les persones investigadores a través d'Internet.

2. EL FONS D'IMATGES

Amb 11.068 fotografies registrades i digitalitzades, la Fototeca de l'Arxiu del Port, disponible en línia a través de la pàgina web, continua tenint un volum important de consultes, 435 comptades aquest any 2016, 1.244 cerques a la base de dades i 560 fotos buscades.

S'han servit imatges per a exposicions com la de "Remant al Nàutic amb B/N" organitzada pel Museu del Port de Tarragona, i també per a il·lustrar publicacions com *Officia portuensia* de Patricia Terrado i articles de diaris i revistes.

Especial èmfasi en la tasca duta a terme conjuntament amb TAC 12 per a l'elaboració del programa *Coneixem el Port* en el qual es van poder veure fotografies del nostre Arxiu a les que acompanyava una explicació de veu en off sobre temes portuaris diversos com ara les colles d'estibadors, la visita del rei Carles IV, les casetes de bany o el rellotge del dic.

Durant l'any 2016 ha tingut lloc la cessió de 60 fotografies per part de Jordi Morant i Ram Giner als quals aprofitem per agrair el seu gest.

3. LA BIBLIOTECA I L'HEMEROTECA

La Biblioteca Auxiliar de l'Arxiu compta actualment amb 8.980 volums, dels quals 203 són en format digital, i la resta, en suport paper; el seu [catàleg](#) que està disponible en línia, ha tingut 36.705 visites.

Durant l'any 2016 s'ha continuat fent la tasca de revisió de la biblioteca, tant físicament, amb l'objectiu de detectar possibles duplicats, localitzacions errònies, descatalogats... com informàticament, gràcies a la posada en marxa de noves funcionalitats i millora en el rendiment de l'aplicació que permet la seva gestió.

Arran dels acords d'intercanvi que tenim establerts amb institucions i entitats, la Biblioteca, ha incorporat 47 noves publicacions i aquest any s'han establert nous acords amb 5 entitats com la Reial Societat Arqueològica Tarraconense, el Museu d'Arenys de Mar o la Universitat Politècnica de Catalunya.

Quant als descatalogats i duplicats, als quals des de fa uns anys intentem donar sortida via donació-intercanvi amb altres centres, aquest 2016 han

estat 184 les unitats enviades amb l'objectiu final d'optimitzar i ajustar la temàtica de la Biblioteca a l'àmbit marítim i portuari.

L'Hemeroteca compta amb 439 capçaleres entre revistes i diaris de temàtica marítima i portuària. Seguint els mateixos criteris que per a la Biblioteca, de depurar i prioritzar les temàtiques marítimes i portuàries, aquest any 2016, s'ha donat sortida a 57 exemplars de números duplicats o descatalogats, a través de llistes periòdiques que s'envien a altres centres potencialment interessats, com les biblioteques universitàries i portuàries o les hemeroteques de la ciutat.

4. EL PREMI D'INVESTIGACIÓ

L'Autoritat Portuària de Tarragona i l'Arxiu del Port de Tarragona van convocar l'any 2016 el VII Premi d'Investigació Port de Tarragona. El termini de presentació dels treballs va finalitzar el 25 de novembre de 2016 i se n'hi van presentar nou. El jurat d'aquesta nova convocatòria es reunirà a finals del mes de gener de 2017 per determinar el projecte guanyador d'aquesta setena edició.

5. LA DIFUSIÓ I LA DIVULGACIÓ

Seguint amb el nostre objectiu de difondre i divulgar els nostres fons i el nostre centre s'han organitzat en aquest any 2016 diferents propostes:

5.1. Articles i textos

- Redacció de la Memòria de l'Arxiu 2015.
- Redacció de la Memòria RSC 2015.
- "70 anys d'una gran troballa submarina: el sarcòfag d'Hipòlit". A: Unió de Jubilats, desembre 2016.*

5.2. El document del mes és...

El mes de gener de 2016 donàrem per finalitzada aquesta activitat que endegàrem a finals de l'any 2011. Malgrat tenir bona acceptació i assolir unes xifres de descàrrega de la pàgina web importants (93.761), el mes de gener de 2016 es va publicar [l'últim document del mes](#), el número 50, un llibre de certificacions i lliuraments de l'any 1816, concretament una certificació de pagament del dia 1 de febrer, de 2.000 rals d'ardit, al síndic dels Pares Caputxins de Tarragona, Carlos Morera, per a la reedificació del nou convent, i en compensació de la demolició de l'antic edifici situat al costat de la pedrera del Port.

El comiat del document del mes es va materialitzar en una "ió que es va poder veure en el vestíbul de l'Arxiu durant el primer trimestre de 2016, titulada, "**50 documents portuaris**".

5.3. Els dimarts a l'Arxiu

Els dimarts a l'Arxiu ha estat la nova aposta de difusió proposada per l'Arxiu del Port de Tarragona. Amb periodicitat trimestral, es pretén acostar al públic temes d'interès que versin sobre temàtica portuària, històrica, marítima o també del món dels arxius en diferents formats: xerrades, rutes, tallers o presentacions de llibres.

Durant l'any 2016 s'han dut a terme:

- 19 de gener de 2016.

Conferència. "La defensa de la costa a Catalunya durant la Guerra Civil (1936-1939)", a càrrec d'Adrián Cabezas, doctor en Història Contemporània per la UB. L'acte formava part del programa d'activitats celebrades a Tarragona

amb motiu de la commemoració del final de la Guerra Civil. Assistiren 30 persones.

-5 d'abril de 2016. **Conferència.** "Arxius, Memòria Històrica i Drets Humans" a càrrec de Ricard Ibarra Ollé, president d'Arxivers sense Fronteres. Assistiren 12 persones.

-14 i 21 de juny. **Taller.** "Com organitzar i conservar les nostres fotografies de l'àlbum familiar" amb Susanna Muriel, arxivera especialitzada en col·leccions fotogràfiques. Assistiren 30 persones.

-25 d'octubre de 2016. **Conferència.** "La vida quotidiana als fars". David Moré Aguirre. Assistiren 23 persones.

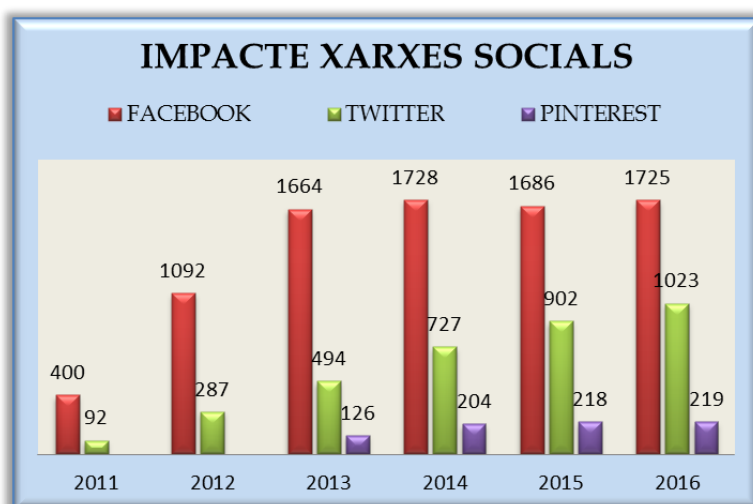
5.4. Canals socials

Continuen sent els canals socials els mitjans de difusió més consolidats i de referència, a banda de la pàgina web. La presència de l'Arxiu del Port a les xarxes socials ens han permès fer arribar les nostres activitats a un públic molt més ampli.

La pàgina de [Facebook](#), compta amb 1.725 seguidors i l'estadística de vistes d'articles continua sent considerable; s'ha assolit en aquest any 2016 una cota màxima de 1.993 vistes d'un sol article. Pel que fa al grup de Facebook Archivos Portuarios actualment està format per 309 membres.

El compte de [Twitter](#) té 1.023 seguidors i s'han fet 5.599 tuits; al canal [Pinterest](#) hi tenim 219 seguidors i 1.795 pins o imatges repartides en 10 taulers temàtics: fars, vaixells, museus marítims, Port de Tarragona, ports i activitats de l'Arxiu.

En el mes d'octubre es va fer públic un llistat dels arxius catalans amb més presència a les xarxes socials i comprovàrem, un cop més, que el nostre arxiu ocupava un lloc destacat, el 14è, de 20.

5.5. Arxiportus. El blog de l'Arxiu del Port de Tarragona

Amb motiu del 25è aniversari del nostre centre i amb la finalització de l'activitat **El document del mes és...** decidirem obrir un nou canal de difusió a la plataforma **Blogguer**, amb la publicació [d'ArxiPortus el blog de l'Arxiu del Port de Tarragona](#), i la pretensió de publicar entrades que facin referència als nostres documents, als nostres fons i també, si s'escau, a les nostres activitats.

El blog va veure la llum a mitjan agost de 2015, s'han fet 40 entrades i ha tingut 15.544 visites. Es difon a través de Facebook, Twitter i també de [Google+](#).

L'entrada més vista ha estat la titulada [Embarcats per a morir. Enviament de tropes a la Guerra del Rif des del Port de Tarragona, un testimoni audiovisual](#) que ha tingut 522 vistes, i que publicàrem el 27 d'octubre amb motiu de la celebració del Dia Mundial del Patrimoni Audiovisual.

5.6. Dia Internacional dels Arxius

El Dia Internacional dels Arxius aquest any el celebràrem amb l'activitat **Coneix l'Arxiu amb el capità Apodaca**. Vàrem fer una sessió al matí per al personal de l'Autoritat Portuària de Tarragona i a la tarda per al públic en general. En total hi assistiren 60 persones.

Aquesta activitat és una visita teatralitzada, en què el capità Apodaca, personatge portuari, acosta la història del Port de Tarragona, i alhora

ensenya com funciona l'Arxiu, els fons que acull, les condicions climàtiques de preservació de la documentació, mostra alguns documents, i porta als assistents pels dipòsits i la sala de consulta, en un recorregut amè que comporta també l'exterior de l'edifici i la plaça dels Carros.

6. LES EXPOSICIONS

50 documents portuaris

Entre l'11 de febrer i el 15 d'abril de 2016 romangué oberta aquesta exposició al vestíbul de l'Arxiu, la qual visitaren gairebé 200 persones.

La mostra, de petit format, tenia com a objectiu acomiadar l'activitat **El document del mes és...** així com donar-la a conèixer. Abans d'acabar del tot aquesta proposta de difusió vàrem creure oportú organitzar aquesta exposició que amb el títol "**50 documents portuaris**", pretenia explicar i exposar una mostra de les petites joies que han estat document del mes i que custodiem en el nostre Arxiu.

Al llarg dels més de 4 anys de durada de l'activitat, els criteris de selecció de documents han estat diversos encara que, de vegades, han obeït a la representativitat del document, a la seva actualitat o a la celebració d'una efemèride, com el centenari de la Primera Guerra Mundial, o el 75è aniversari de l'acabament de la Guerra Civil. De vegades la selecció s'ha fet per donar a conèixer els diferents fons documentals que custodiem a banda dels de l'administració portuària, els d'associacions (Gremi i Nàutic), els d'altres administracions (Capitania) o els fons personals (Castellarnau). De vegades, la selecció ha estat per mostrar d'altres documents: fotografies i plànols, revistes o memòries portuàries. A banda dels reproduïts en els plafons, en les vitrines es va poder veure de prop alguns dels documents que han estat document del mes, com per exemple, una denúncia d'un guardamolls de l'any 1893, el projecte del moll de Costa de 1883, un llibre de Duanes de 1810 o el reglament del Gremi de Marejants del 1881.

A l'exposició vàrem parlar també de l'any 2015 en què el document mensual va viatjar fins al Moll de Costa i va estar exposat a la ciutadania durant trenta dies a la vitrina *Compartint la mar amb...* acompanyat d'objectes adients del Museu del Port, per celebrar els 15 anys d'aquest centre germà del nostre.

7. LES PUBLICACIONS

Durant l'any 2016 des de l'Arxiu del Port s'ha col·laborat amb el Servei de Publicacions del Port de Tarragona en les següents accions:

- En qualitat de membres del jurat participàrem en la tercera edició del **Premi de Narrativa Curta del Port de Tarragona** al qual optaren 98 treballs. Els guardons van ser lliurats el 19 d'abril, data en què també fou presentada l'edició digital del recull d'obres premiades.
- En l'edició digital i presentació del llibre d'Antonio Moreno: *La Armada española en el Puerto de Tarragona* el dia 21 de gener.
- En la presentació del llibre de Laura Tienda i Albert Curto *El vapor Anita. La història d'un mite* el dia 18 de febrer.
- En l'edició digital i presentació del llibre *Officia Portuensia. Vida i treball al port a través de l'epigrafia i les fonts textuais: una aproximació a Tarraco*, de Patricia Terrado Ortuño. L'acte de presentació va tenir lloc el 19 d'octubre a la sala d'actes de l'Arxiu del Port.
- En l'edició digital del llibre de Luis Ballester: *Tarragona en el primer terç del segle XIX. El comerç amb Amèrica. Participació i guanys*.
- I com cada any, el 23 d'abril, vàrem estar presents a la Rambla de Tarragona per presentar les darreres publicacions en el marc de la Diada de Sant Jordi.

8. ALTRES ACTIVITATS

8.1. Visita pels espais de la Guerra Civil al Port de Tarragona

Emmarcada dins els actes que tingueren lloc a la ciutat de Tarragona durant el mes de gener i febrer de 2016, amb el títol **15 de gener de 1939: el final de la Guerra Civil a Tarragona**, organitzats per l'Ajuntament de Tarragona i el seu Servei d'Arxiu i Documentació, l'Arxiu del Port proposà l'activitat: **Visita pels espais de la Guerra Civil al Port de Tarragona** que va anar a càrrec de l'historiador i professor de l'IES Pons d'Icart, Magí Aloguin Pallach.

La visita, de caràcter gratuït, va tenir lloc el diumenge 31 de gener i transcorregué al llarg del Moll de Costa per acabar al cap d'una hora i mitja

als peus de les escales de Comandància. Hi assistiren 80 persones. A diferència de l'any anterior, en aquesta ocasió, l'itinerari va començar a l'interior del Museu del Port de Tarragona on es troba una zona dedicada a la Guerra Civil i al fort impacte que va tenir sobre les instal·lacions portuàries.

8.2. Presentació de les activitats didàctiques de l'Arxiu

Per a la comunitat educativa i a través del taller **Veure o viure els Museus?** organitzat pel Centre de Recursos Pedagògics del Tarragonès, es va organitzar una sessió que va tenir lloc el 23 de novembre per donar a conèixer les activitats didàctiques del nostre centre d'arxiu que són:

- De l'Arxiu al Museu, un recorregut per la història del Port. El barri del Serrallo.
- Coneix l'Arxiu amb el capità Apodaca.

Ambdues activitats van adreçades a estudiants del Segon Cicle de l'ESO i als de Batxillerat.

9. LES COL-LABORACIONS

- **Amb el Museu del Port de Tarragona:** préstec i consulta de diversa documentació per documentar peces del fons del Museu.
- **Amb el Servei de Publicacions del Port:** suport en l'edició, difusió i distribució de diversos llibres publicats durant l'any.
- **Amb la URV:** organització de la visita d'alumnes d'Arxivística al nostre centre; pràctiques d'alumnes del Grau d'Història.
- **Amb la Generalitat de Catalunya:** Aportació de dades per a l'Estadística d'Arxius 2015.
- **Amb l'AV Barri del Port:** conferència sobre "Els orígens del Barri del Port" el 3 de novembre en el marc de la Setmana Cultural organitzada per aquella entitat.

10. LES VISITES

- Institut Vidal i Barraquer, 31 de març, 16 alumnes,
- Institut Vidal i Barraquer, 6 d'abril, 22 alumnes del Cicle Formatiu de Grau Superior d'Administració i Gestió.
- Institut Andreu Nin, 13 d'abril, 35 alumnes.
- URV. Alumnes d'Arxivística, 12 de maig. 26 alumnes.
- Institut Ramon Berenguer IV de Cambrils, 14 de novembre, 63 alumnes.

11. LA FORMACIÓ DEL PERSONAL

El personal adscrit a l'Arxiu ha participat aquest any 2016 en els següents cursos i jornades, tan organitzats per l'Autoritat Portuària, com per altres entitats:

- Cerques eficaces per Internet i aproximació a les xarxes socials.
- Drets de ciutadania: del passat al futur. Universitat d'estiu. URV.
- Com organitzar i conservar les nostres fotografies de l'àlbum familiar.
- XXII Jornadas de Archivos Universitarios. La gestión de documentos en el entorno digital.

12. PERSONAL EN PRÀCTIQUES

Durant aquest any 2016 hem pogut gaudir de la col·laboració del practicant Juan Carlos Fernández Ruiz, estudiant del Grau d'Història de la URV, que va optar per fer les pràctiques curriculars al nostre centre. Un total de 150 hores que li han permès conèixer els nostres fons, treballar els inventaris i la documentació en diferents suports.

També hem pogut comptar amb l'ajuda inestimable de Noemí Navarro Espada que des del mes de maig, i per un període de 12 mesos, està treballant en el nostre centre gràcies a una Beca d'Inserció Laboral de la URV. Una de les tasques que ha dut a terme ha estat l'inventari detallat de la sèrie Llibres d'anotació de les llibretes d'inscripció Marítima del Fons Capitania Marítima de Tarragona que ha permès tenir a l'abast informació de més de 9.600 persones vinculades a activitats marítimes entre 1925 i 1992. També s'ha fet càrrec de l'ordenació i inventari de la nova **col·lecció Ephemera** que aplega una extensa i variada gamma de representacions gràfiques elaborades amb un propòsit específic que no pretenen sobreviure a l'actualitat del seu missatge. Aquesta col·lecció es va nodrint, per exemple, amb donacions com la que el 26 de juliol va fer Antonio Moreno, investigador naval, de menús d'àpats a bord de vaixells o una invitació a un acte d'avarada d'un remolcador. Fins al moment tenim registrades unes 1.300 unitats.

13. L'ARXIU EN XIFRES

- **L'Arxiu Digital: 976.913 visites**
- Consultes: 634
- Documentació consultada: 600
- Préstecs de Documentació i Biblioteca: 406
- Consultes Arxiu Fotogràfic: 435
- Documents reproduïts: 1.414
- Documents digitalitzats: 12.000 pàgines
- Metres lineals ocupats: 2.516,13
- Unitats d'instal·lació: 17.204
- Consultes catàleg Biblioteca: 36.705
- Assistència de públic en actes organitzats per l'Arxiu: 947 persones
- Visites pàgina web: 83.210

Descàrregues 174.384

- **Arxiu digital: 14.183**
- Video document portuari: 3.910
- Vídeos exposicions: 5.631
- *El document del mes és...: 93.761*
- Inventaris: 9.093
- Bases VII Premi: 787
- Memòries Arxiu: 32.613
- Biblioteca Digital: 5.603
- Dossier activitat didàctica De l'Arxiu al Museu: 1.553
- Exposicions: 7.250

Canals socials

- **Facebook:** 1.725 seguidors
- **Grup de Facebook Archivos Portuarios:** 309 membres
- **Twitter:** 5.599 tuits i 1.023 seguidors
- **Pinterest:** 10 taulers, 1.795 pins i 219 seguidors
- **Arxiportus. El blog de l'Arxiu del Port de Tarragona:** 40 entrades, 15.544 vistes

14. RECULL DE PREMSA

«La defensa de la costa»

19.00 H. Arxiu del Port

■ Conferència «La defensa de la costa a Catalunya durant la Guerra Civil (1936-1939)», a cura d'Adrià Cabezas.

Tarragona

'La vida als fars'

19.00 H. Arxiu de Port

En David Moré Aguirre, arxiver i historiador dels fars impartirà la conferència titulada 'La vida quotidiana als fars. Fars i faroners tarragonins', dins el marc de l'activitat 'Els dimarts a l'Arxiu' amb l'objectiu d'acostar al públic temes marítims, d'història i dels arxius.

Diari
Dijous, 9 de juny de 2016

Coneix l'arxiu amb el capità Apodaca

◆ Amb motiu del Dia Internacional dels Arxius, l'Arxiu del Port de Tarragona repeteix l'activitat 'Coneix l'Arxiu amb el capità Apodaca'. L'Arxiu es crea amb la finalitat de custodiar el patrimoni documental de l'administració portuària des dels seus orígens fins als nostres dies. S'obrí al públic el 4 de juliol de 1990 amb motiu dels actes de celebració del Bicentenari del Port Modern. Es tracta d'una visita teatralitzada que permet donar a conèixer als visitants la feina que es fa des de l'Arxiu, els dipòsits on es guarda la documentació i alguns dels jocs que es custodien. Per apuntar-vos, envieu un missatge electrònic a arxiu@port-tarragona.cat o truqueu al telèfon 977 259 400, extensió 5005, de dilluns a divendres de 8h a 15h.

Tarragona
19.00 H
Arxiu del Port
Cal inscripció

Un dels moments de la visita teatralitzada a l'Arxiu del Port. FOTO: LUIS MELIÁN

CULTURA ■ YA ESTÁN DISPONIBLES EN LA PÁGINA WEB

El Port de Tarragona digitaliza 12.000 documentos

■ Ya son más de 12.000 los documentos que están disponibles en la página web del Port de Tarragona. El trabajo de digitalización es fruto de los más de 25 años de trayectoria del Arxiu del Port de Tarragona, que ha seleccionado los documentos considerados más interesantes por los usuarios y recientemente ha digitalizado la serie documental. Este año han pasado a formato digital los libros de Duanes del Fons de la Junta Protectora de les Obres del Port de Tarragona, organismo que se encargó de la gestión portuaria entre los años 1790 y 1836.

Concretamente se trata de 36 volúmenes, que datan del período entre 1799 al 1936, en que se registran las tasas que pagaban los barcos para entrar en el Port

de Tarragona y en las diferentes aduanas de la demarcación como Vilanova, Sitges, El Vendrell, Salou y Cambrils.

Además, se pueden encontrar también el registro de entradas y salida de embarcaciones desde 1874 hasta 1976, un libro de cuentas del Fons Castellarnau y las memorias portuarias desde el año 1870 hasta 1922.

Se trata de una serie muy completa en la que sólo falta la documentación de la Guerra del Francés y de 1804.

Toda la documentación está abierta al público y se puede consultar en el apartado Arxiu Digital de la página web del Port de Tarragona.

El año pasado este espacio para la consulta de documentos contabilizó un total de 478.880.

Uno de los 12.000 documentos que ha digitalizado el Archivo del Port de Tarragona y que ya están disponibles en la página web. FOTO: CEDA

Desde hace unos años, el Port de Tarragona ha puesto en marcha un proceso de digitalización de documentos que lleva a cabo el Arxiu. En especial, se ha puesto énfasis en digitalizar aquellas series documentales de más interés para los usuarios. De esta forma, los archivos estarán al alcance de todos y se podrán consultar sólo con entrar en la página web del Port de Tarragona.

El Arxiu del Port es un proyecto ambicioso que tiene como finalidad poner al alcance los investigadores y de toda la ciudadanía las series documentales más consultadas o de mayor interés en formato digital.

Una forma de difundir el conocimiento y los estudios alrededor del Port y adaptarlos a la era digital que permite la consulta desde cualquier punto.

CULTURA

L'Arxiu del Port ha digitalitzat llibres del 1799 al 1836 enguany

Són 12.000 imatges, disponibles al web

Redacció

Des de fa uns quants anys el Port de Tarragona, a través del seu Arxiu, ha posat en marxa un procés de digitalització, en especial d'aquelles sèries documentals que han demostrat ser de més interès per a les persones usuàries, tenint en compte la trajectòria dels més de 25 anys que aquest centre porta de cara al públic, i amb l'objectiu d'aconseguir la màxima difusió i també per a la preservació dels mateixos documents.

Aquest any 2016 s'han passat a format digital els llibres de Duanes del Fons de la Junta Protectora de les Obres del Port

de Tarragona, organisme que es va encarregar de la gestió portuària a Tarragona entre 1790 i 1836. Concretament són 36 volums, dels anys 1799 al 1836, en els quals es registren els arbitris o taxes que els vaixells pagaven per entrar al Port de Tarragona i les diferents duanes de la demarcació (llavors corregiment) que eren Vilanova, Sitges, Vendrell, Salou i Cambrils. Es tracta d'una sèrie molt completa en la qual només falta la documentació dels anys de la Guerra del Francès i l'any 1804. Ja són gairebé 12.000 imatges digitals que a partir d'ara estan disponibles en línia a la pàgina del Port.

L'Arxiu del Port de Tarragona ha digitalitzat 12.000 documents

En els darrers anys, el Port de Tarragona –a través del seu Arxiu–, ha posat en marxa un procés de digitalització i ja han aconseguit aplicar aquesta tècnica en 12.000 imatges. Des de l'Arxiu, s'han centrat sobretot en aquelles sèries documentals que han demostrat ser de més interès per a les persones usuàries, tenint en compte la trajectòria dels més de 25 anys que aquest centre porta de cara al públic, i amb l'objectiu d'aconseguir la màxima difusió i també per a la preservació dels mateixos documents. Aquest 2016 s'han passat a format digital els llibres de Duanes del Fons de la Junta Protectora de les Obres del Port de Tarragona, organisme que va encarregar-se de la gestió portuària a Tarragona entre 1790 i 1836. Concretament són 36 volums, dels anys 1799 al 1836, en els quals es registren les taxes que els vaixells pagaven per entrar al Port de Tarragona i les diferents duanes de la demarcació, com Vilanova, Sitges, el Vendrell, Salou i Cambrils. Només hi falta documentació dels anys de la Guerra del Francès i l'any 1804.

CULTURA

Neix una nova associació per a la recuperació de la memòria històrica

Els actes per a la commemoració del 80è aniversari de la Guerra Civil espanyola començaran dijous

Anna Fortuny

La ciutat comptarà, de manera oficial i partir de dijous, amb una nova entitat que té l'objectiu de recuperar i potenciar la memòria històrica. Es tracta del Fòrum de Tarragona per la Memòria. Aquest impuls arriba de la mà dels actes per a la commemoració del 80è aniversari de l'inici de la Guerra Civil espanyola (1936-1939). En la presentació del programa d'activitats d'ahir, que es desenvoluparà entre el 14 i el 31 de gener, el president de l'entitat, Xavier Tolosana, destacava que «encara queda molt passat a la cuneta, després d'una transició que ho va voler tapar tot». Tot i que l'entitat ja fa quatre anys que va començar a caminar organitzant visites i activitats per localitzar els espais de la Guerra Civil a la ciutat, serà a partir d'aquesta setmana que s'oficialitzarà la seva figura amb la presència d'algun representant de la Federació Estatal de Fòrums per a la memòria. A més, està treballant en la senyalització «dels espais de la memòria».

Per la seva banda, el director de l'Arxiu Municipal, Jordi Pi, què va destacar que la celebració d'aquesta efemèride «ens ha de servir per rebutjar tot allò que es va fer malament en el passat». Les diverses activitats permetran fer un repàs històric des de l'inici de la Segona República i fins al final de la dictadura franquista. En total es comptarà amb cinc conferències, dues visites guiades i un taller fotogràfic.

La regidora de Cultura, Begona Floria, va subratllar «la contribució de les diverses entitats participants», a la vegada que recordava que «ens permetrà mirar cap al futur per parlar de valors com la convivència democràtica i pacífica».

Des de l'organització del Fò-

Fins a nou entitats col·laboren en el programa d'activitats.

rum de la Memòria, aquest disabte es podrà gaudir d'una visita guiada als Espais de la repressió franquista a Tarragona. El punt de trobada serà la porta principal del cementiri i començarà a les onze del matí.

L'Arxiu del Port de Tarragona durà a terme la conferència *La defensa de la costa a Catalunya durant la Guerra Civil (1936-1939)*, de la mà d'Adrià Cabezas, el dimarts 19 a les set del vespre. La directora del centre, Coia Escoda, va destacar que «també impulsarem una nova edició de la visita als espais de la guerra civil al Port», el pròxim 21 de gener a les dotze del migdia. Així, va recordar que «els tinglados o els vaixells presó, van ser alguns dels escenaris del moment».

El Centre de Recursos Pedagògics d'Ensenyament també participarà amb el projecte didàctic *La Guerra Civil a Tarragona. Els llocs de la Memòria*. L'objectiu és

La destrucció causada pels bombardeigs a la Plaça de Braus.

aconseguir i poder ampliar en un futur que centres d'educació secundària participin en les visites i entenguin de primera mà tot allò que s'explica a les aules.

Per la seva banda, la Biblioteca Pública de Tarragona durà a terme un taller sobre *Memòries de guerra. Dietaris de soldats del Camp de Tarragona*, el 26 de

gener a les set del vespre. A més, el dia 28 Eugeni Perea liderarà la conferència *La guerra des del front: dietaris i memòries de soldats combatents*. També serà a les set del vespre. Des de la URV, el professor Josep Sánchez Cerverell pronunciarà la conferència *Les brigades internacionals*, a l'espai Tabacalera el dia 29.

CRISTINA AGUILAR

ARXIU MUNICIPAL

SOCIEDAD ■ A CARGO DEL HISTORIADOR MAGÍ ALOGUÍN

Visita por los espacios portuarios de la Guerra

■ El historiador y profesor del Institut Pons d'Icart de Tarragona, Magí Aloguín, llevó a cabo ayer al mediodía una visita guiada por los espacios portuarios de la Guerra Civil. El especialista remarco que el equipamiento marítimo de la ciudad tuvo una especial actividad durante el conflicto armado como centro de suministro, tanto para las tropas como para la población civil.

Aloguín relató que el espacio estuvo gravemente afectado por los bombardeos que sufrió la ciudad durante la contienda bélica. De hecho, los desperfectos en las instalaciones y las infraestructuras fueron considerables, por lo que una vez finalizada la guerra fue necesario reconstruirlas. Quedaron especialmente afectados los tinglados del Moll de Costa y el Refugi número 2.

Imagen de la visita guiada que se llevó a cabo ayer al mediodía en las instalaciones del Port. FOTO: PERE FERRÉ

6 **diarimés** 10/11/2016

TARRAGONA

Cola Escoda
Responsable de l'Arxiu del Port de Tarragona

«Els arxius sempre seran els guardians del patrimoni documental»

Escoda destaca l'aposta que s'està fent des de l'Arxiu del Port per digitalitzar les sèries més importants per preservar-les i donar-los més visibilitat

Redacció
—Què té l'Arxiu del Port?
Quina és la seva activitat?

—L'Arxiu del Port es comença a generar el 1947 tot i que no s'obre al públic fins al juliol del 1990. La seva funció és custodiar i difondre el patrimoni documental de l'administració portuària des dels seus orígens, a finals del segle XVIII, fins a l'actualitat.

—Què diferencia a l'Arxiu del Port de Tarragona del d'altres ports?

—En primer lloc que és un arxiu històric i administratiu, cosa que alguns altres centres del mateix tipus només acullen la documentació administrativa portuària. A banda d'això, l'Arxiu del Port de Tarragona, és el pioner d'entre la resta d'arxius portuaris que es van crear a ports de Tarragona. I també és l'únic que conserva documentació del segle XVIII dels fons.

—Què ofereix l'Arxiu del Port de Tarragona als ciutadans, als estudiants i als professionals?

—Des de l'Arxiu ofereix una atenció personalitzada a les persones investigadores que s'acosten al nostre centre o s'hi posen en contacte per via electrònica o telefònica. Les atencions es fan en les seves llengües i els hi proporcionem les eines que estan al nostre abast per tal que la seva investigació sigui fructífera. Per exemple, cada any digitalitzem alguna de les sèries documentals que en la nostra tipologia hem pogut aconseguir que ha estat molt consultada per les persones usuàries. D'altra banda impulsam la investigació a través del Premi d'Investigació Port de Tarragona dotat amb 6.000 euros i que es convoca amb caràcter biennal.

L'Arxiu del Port ha estat dels primers que ha apostat per les xarxes socials, comenta Escoda.

ARXIU DEL PORT DE TARRAGONA

c/ d'Ensenyament, 2, 1r 43004 TARRAGONA

Tel. 977 239400 arxiu@porttarragona.cat

www.tarragona.cat/serveis/portdebarcelona

www.twitter.com/ARXIUPORT_TGNA

www.instagram.com/arxiuporttgna

facebook.com/arxiuporttgna

blog.arxiuporttgna.cat

—Organitzen activitats per donar a conèixer l'Arxiu?

—Sí, també ofereix a la ciutadania en general un seguit d'activitats al llarg de l'any amb

que tenim molt bona acceptació. Disposem també d'activitats didàctiques a través del programa l'Arxiu Educa, en el qual pretenem atansar, conjuntament amb el Museu del Port, l'activitat i la història portuària a l'alumnat i el professorat. A aquesta comunitat educativa li oferim també visites guiades al nostre centre en les quals els i les joves poden conèixer el nostre centre i saber els serveis que oferim.

—Quin document és el més buscat pels investigadors?

—S'han fet estudis de tots tipus

■ L'Arxiu del Port és el pioner entre la resta d'arxius portuaris que es van crear després del de Tarragona

relacionats amb el port: econòmic, històric, estadístic, social, antropològic, tècnic... per

què, sens dubte, la influència del port com a motor econòmic de les nostres comarques és i ha estat molt important al llarg del temps. Si que és veritat, però, que hi ha alguns recents: els llibres de Duanes del segle XVIII-XIX, que indiquen el moviment comercial del port en aquesta època, les memòries del Port de Tarragona, una font estadística primordial per conèixer el moviment portuari, la Fototeca, per constatar visualment l'evolució de la infraestructura portuària, els projectes d'obres, imprescindibles per a constatar aquest avenç, i els registres d'entrada i sortida de vaixelles, el tracte del negoci portuari i la mà de ser de les administracions portuàries.

—Quin és el document amb més valor històric?

—És difícil destriar d'entre més de 17.000 còpies d'arxiu quin és el document que té més valor. Si ens centrem per criteris d'antiquitat, el més important seria el títol: Instruccions que han de observar-se en la creació del port de Tarragona, que tot i no estar datat, seria de l'any 1800. Si seguïem els llibres de Duanes de la mateixa època, que constaten el moviment portuari a través de les diferents duanes del Corregiment, des de Sines a Cambrils i, finalment, els llibres de certifi-

cats i llistaments que són llibres comptables en els quals apareixen totes les despeses originades en aquests primers anys del Port, des del tarro que es donava als presidiaris, fins als sous dels guardamolls, tot està minuciosament registrat.

—Com a historiadora?

—Davant de banda els criteris d'edat dels documents, però, hi ha projectes d'obres que són veritables joies documentals, com el del Moll de Costa de l'enginyer Saturnio Bellido, amb la memòria manuscrita i els plànols en tela i dibuixats a mà, o les factures de les cases comercials sobornitzadores de material i maquinària amb una encapçalament il·lustrat que embenen veritables obres d'art.

—Quin és el futur de l'Arxiu del Port de Tarragona?

—Cada cop tinc més clar que el futur és digital, no només el dels arxius, sinó també en molts altres aspectes de la nostra vida quotidiana. Tot i així, els arxius sempre mantindran la funció de custòdia o guardians del patrimoni documental de les institucions i organismes. Les xifres anuals de descalegre així ho demostren i, de fet, la nostra política, des de fa uns anys va per aquest camí, que no és altre que anar digitalitzant les sèries més importants per preservar-les, d'una banda, i de l'altra, donar-los una gran visibilitat. Hem apostat des del principi per les xarxes socials, essent dels primers arxius que es llequen a aquesta aversura, també amb el mateix objectiu: donar a conèixer els nostres fons i les nostres activitats. Tindrà presència en moltes d'elles.

ACTIVITATS

'Coneix l'arxiu amb el capità Apodaca' continuarà el 2017

És una visita teatralitzada gratuïta on es mostren els fons que acull

Redacció
L'Arxiu del Port de Tarragona organitza diverses activitats al llarg de l'any amb l'objectiu d'apropar-lo i donar-lo a conèixer a la ciutadania. Una d'aquestes és la visita teatralitzada que porta per nom «Coneix l'arxiu amb el capità Apodaca». En l'activitat, aquest personatge portu-

ari acosta la història del Port de Tarragona, i el mateix temps ens parla dels fons que acull i les condicions climatològiques de preservació de la documentació que conserva. Així mateix, el capità Apodaca mostra alguns documents, els dipòsits i la Sala de Consulta, en un recorregut amb que comper-

ta també l'interior de l'edifici i la plaça dels Carrers.

Aquesta activitat gratuïta es va iniciar aquest 2016, amb tantes bones acollides per part del públic que el 2017 l'Arxiu continuarà organitzant aquesta activitat i, a més a més, s'obrirà com activitat escolar per als alumnes del territori.

Exterior de l'edifici de l'Arxiu del Port, al carrer Armetin Clavé

36 | Port de Tarragona

Los fondos y ...

◆ Con 26 años de existencia, el Arxiu del Port de Tarragona gestiona un total de 13 fondos documentales que comprenden desde principios del siglo XVIII hasta la actualidad.

Aunque en 1990 cuando se creó se denominó Arxiu Històric, con el tiempo, y en acoger también la documentación administrativa generada por la administración portuaria, se convirtió también en archivo administrativo, por lo que se cambió la denominación y se adoptó el término más genérico de Arxiu del Port de Tarragona. Por ser un archivo histórico y administrativo, el perfil de los usuarios que visitan el centro es de dos tipos: los usuarios internos, que son los miembros de la misma administración portuaria, y los usuarios externos, o sea, los investigadores y el público en general.

El Arxiu del Port gestiona en la actualidad 13 fondos documentales, 6 de los cuales son fruto de la gestión portuaria a lo largo de los años, 3 son fondos personales (Castellarnau, Eduard Serrano Suñer y Fernando Pons Prat), un fondo de empresa (Astilleros Tarragona), un fondo de otras Administraciones (Capitanía Marítima de Tarragona) y 2 fondos de asociaciones vinculadas al Puerto de Tarragona: el del Club Náutic y el del Gremi de Marejants.

El documento más antiguo que se conserva es una escritura de propiedad del año 1714 de una tienda de mar, establecimiento característico de aquella

época en los terrenos del actual muelle de Costa. Sin embargo, el alcance cronológico de los documentos portuarios va del 1790, año en que se inician las obras del puerto moderno, hasta la actualidad. Pero, aparte de los fondos documentales (casi 17.000 cajas), el Arxiu gestiona también una importante Biblioteca formada por 9.900 volúmenes, la Hemeroteca, con más de 420 cabeceiras, el Archivo de Planos con 1.750 unidades, y el Archivo de Imágenes con 10.200 fotografías y 250 grabaciones audiovisuales.

TEXTOS: JORDI CABRÉ
FOTOS: LLUÍS MILLÁN

Montse Gisbert historiadora

‘El Arxiu se ha adaptado a la perfección a los nuevos tiempos’

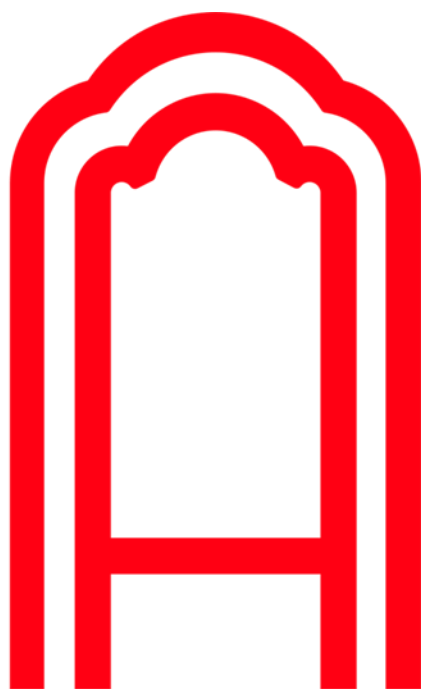
Montse Gisbert es historiadora y gestora cultural. Pisó por primera vez el Arxiu del Port de Tarragona en 2008, cuando era estudiante, con el objetivo de consultar documentación relacionada con los presos que participaron en las obras del Port. «Era un tema del que poco se había escrito y me parecía muy interesante», explica. Su relación con el Arxiu fue a más. La recopilación de datos motivó a Gisbert a presentarse a la IV edición del Premi d'Investigació Port de Tarragona y el jurado decidió que el tema valía ser premiado; el libro *Els presos i el Port de Tarragona. Història de 92 anys de treballs forçats (1792-1884)* fue el resultado. En 2014, el trabajo derivó en una exposición en el Muelle de Costa 4. Su último trabajo, *Espoli de materials arqueològics procedents de la pedrera de les obres de Port de Tarragona al llarg del segle XIX*, se publicó hace escasos días. Como investigadora, Montse Gisbert admite que «en los últimos años el Arxiu ha cambiado muchísimo. Se ha adaptado a la perfección a los nuevos tiempos y a las nuevas tecnologías», explica. La posibilidad de gestionar parte de la información desde la página web es una ventaja para los usuarios del Arxiu, que a distancia pueden empezar a utilizar este servicio del Port. Montse Gisbert reconoce que sólo echa en falta una cosa. «El Arxiu está adaptado a las necesidades de los investigadores, pero el horario de consulta es limitado (de lunes a viernes de 9 a 14 horas)». Por ello sugiere que ampliarlo a una tarde semanal permitiría más posibilidades para estudiar los documentos «porque a veces es complicado organizarse para asistir dentro de la actual franja horaria», concluye.

Coral Cuadrada profesora de la URV

‘Es importante digitalizar tantos documentos como se pueda’

Coral Cuadrada es profesora de la asignatura de Archivística de la Universidad Rovira i Virgili (URV). Conocedora del Arxiu del Port desde la década de los 90, en los inicios de su creación. «Conozco el Arxiu desde sus inicios por motivos profesionales, aunque admito que no he realizado ningún trabajo de investigación a través de sus fondos», Cuadrada es «más que usuaria», apunta. Se considera «difusora de su existencia». De hecho, como titular de la asignatura de Archivística del Grado de Historia de la URV lleva a sus alumnos a visitar los Archivos más cercanos y/o representativos con la finalidad de «conocerlos», pero «no sólo por las posibilidades de investigación que conservan, sino también para que ellos entiendan que el mundo de los archivos supera en mucho el estereotipo del Archivo Histórico de pergaminos». Cuadrada, como usuaria y difusora, considera que el Arxiu del Port tiene todo lo que requiere un equipamiento de estas características: «Que continúen con la labor que realizan y que digitalicen tantos documentos como puedan para que el máximo número de investigadores puedan acceder a sus documentos, desde cualquier parte del mundo», explica. «Además, en cada visita archivística se entienden nuevos aspectos relativos a los archivos. El Arxiu del Port, por ejemplo, es uno de los punteros en cuanto a la difusión y transmisión documental a través de los nuevos medios tecnológicos, en especial mediante internet y las redes sociales, en las que es excelente».

ARXIU DEL PORT DE TARRAGONA

Anselm Clavé, 2, 1r
43004 Tarragona
Tel. 977 25 94 00
Ext. 5001- 5005
arxiu@porttarragona.cat

